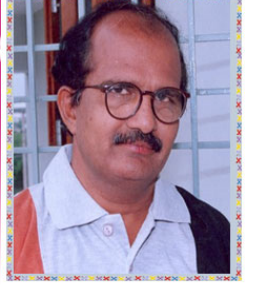

భారతీయ సినిమాల్లో స్త్రీ పాత్రలు

వారాల ఆనంద్

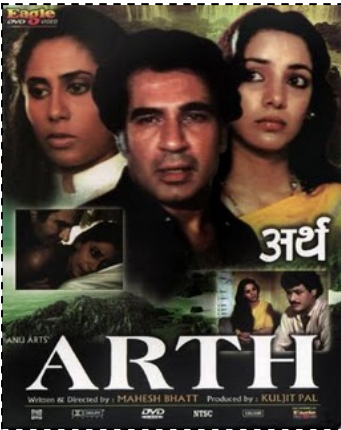
ఈ రోజుల్లో ఐతే చాలా సినిమాల్లో స్త్రీ పాత్రలు కేవలం ఆటబొమ్మలుగా ఉంటున్నాయి కానీ దశాబ్దాలుగా వచ్చిన ఇండియన్ సినిమాని పరిశీలిస్తే స్త్రీ పాత్రలకి పెద్దపీట వేసిన సినిమాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. అన్ని భారతీయ భాషలనుంచీ స్త్రీ పాత్రలని ప్రధానంగా చిత్రీకరించిన ఉత్తమ సినిమాల పరిచయాలు .. నెలకి రెండు సినిమాల చొప్పున.

కళాత్మక చిత్రాభిమాని ఆనంద్ గారు కవి, డాక్యుమెంటరీ చిత్ర నిర్మాత, దర్శకులు కూడ. ఒక కవితా సంపుటిని, సినిమాల మీద నాలుగు పుస్తకాలని రచించారు. కళాత్మక చిత్రోత్సవాల నిర్వహణలో విశేషానుభవం ఉంది. varalaanand@hotmail.com

అర్థ

దర్శకత్వం - మహేశ్ భట్; నటీనటులు - షబానా అజ్మీ, స్మితాపాటిల్, ఖుల్ భూషన్ ఖర్పంద.

విడుదల: 1982

భారతీయ సమాజంలోని అన్ని రంగాల్లోనూ విస్తరించి ఉన్న పితృ స్వామ్య భావజాలం మన కుటుంబ వ్యవస్థలో క్షణక్షణమూ ప్రస్ఫుటమవుతూ ఉంటుంది. స్నేహమూ, ప్రేమ, విశ్వాసమూ, సమానత్వాల పునాదులపైన ఏర్పడాల్సిన కుటుంబ సంబంధాల యజమాని - బానిసల సంబంధంగాను, కేవలం ఆర్థికపరమయిన సంబంధాలుగానూ రూపుమారిపోతున్నాయి. కుటుంబంలో భార్యాభర్తల మధ్య నెల్కోని ఉన్న ఆధీనత అధికార సంబంధాలు కొంచెం పరిశీలిస్తే అర్థమవుతాయి. స్త్రీకి పెళ్ళి పరమావధి అన్నంతగా నిర్దేశించిన ఈ సమాజం అదే స్త్రీకి

కుటుంబంలో ద్వితీయ పౌరసత్వమిచ్చి ఉత్పత్తి సంబంధాల్నించి దూరం చేసి పునరుత్పత్తి సంబంధాలకే పరిమితం చేస్తోంది. పైగా దానిపైన కూడా అంతులేని నిఘా నియంత్రణ. ఈ కుటుంబాధికార నియంత్రణా చట్రంలో స్త్రీని కట్టేసిన ఈ సమాజం పురుషుని

విషయం వచ్చేసరికి చేతులెత్తేస్తుంది. ఆర్థిక, సామాజిక, సెక్స్ విషయాల్లో పురుషునికి అపరిమితమయిన స్వేచ్ఛను ఈ సమాజమే కట్టబెడుతుంది. పైగా దానికి సవాలక్ష కారణాల్ని సూచిస్తుంది. కాని స్త్రీ విషయంలో ఏ కొద్దిపాటి స్వేచ్ఛను ఈ సమాజం అంగీకరించలేదు. కుటుంబంలో బయటకు కనబడే కనబడకుండానూ జరిగే ఈ సంఘర్షణాతంకమైన అంశాల్ని తీసుకుని మహేశ్ భట్ ఓ మంచి చిత్రం నిర్మించాడు. అది 'అర్థ' ఓ రకంగా ఈ చిత్రం మహేశ్ భట్ స్వీయ చరిత్రాత్మక చిత్రమే.

ఇద్దరు భార్యాభర్తల మధ్య ద్రోహానికి ఒడిగట్టే వేరే స్త్రీ సాంగత్యాన్ని కోరుకున్నప్పుడు భార్య పడే వేదన, అనంతరం ఆమె తన గడపదాటి తనదైన జీవితాన్ని ప్రారంభించడంతో పాటు భర్తకు సరైన సమాధానం చెప్పే స్థితే ఈ చిత్ర మౌలికాంశం. దాన్ని మహేశ్ భట్ అత్యంత చాకచక్యంతో నడిపిస్తాడు. మహేశ్ భట్ అర్థలో మానవ సంబంధాల్ని అత్యంత సున్నితంగా సృష్టిస్తాడు. కుటుంబ సంబంధాల్లో మగవాడి హిపోక్రసీని ప్రతిభావంతంగా చూపిస్తాడు. బొంబాయి మహానగరంలో ఆడ్ మేకింగ్ లాంటి సృజనాత్మక రంగంలో దర్శకుడిగా పేరున్నవాడు ఇందర్. ఆయన భార్య పూజ, ఆదర్శగృహిణిగా ఆమె భర్తతో అన్నింటా అనుకూలంగా ఉంటూ సహధర్మచారిణిగా వ్యవహరిస్తూ ఉంటుంది. అప్పటిదాకా సాఫీగా సాగిన వారి కుటుంబ జీవితంలోకి ఓ తుఫాన్ వచ్చి పడుతుంది. ఇందర్ తను పనిచేసే చిత్ర ప్రపంచంలో ప్రతిభావంతురాలిగా పేరున్న ఓ అందమైన నటి పట్ల ఆకర్షితుడవుతాడు. క్రమంగా వారిద్దరూ అత్యంత స్నేహితులవుతారు. ఫలితంగా ఇందర్ పూజను, ఇంటిని నిర్లక్ష్యం చేయడం మొదలు పెడతాడు. సుదీర్ఘమైన ఎదురుచూపులూ, ఒంటరి రాత్రులూ, నిరాశా నిస్పృహలూ పూజను చుట్టుముడతాయి. ఇద్దరి మధ్యా ఘర్షణ ప్రారంభమై ఎడం అగాధమవుతుంది. పూజ తీవ్రమైన మానసిక క్షోభకు గురౌతుంది. ఇంతలో ఓ మిత్రురాలి ఇంట్లో ఓ అందమయిన యువకుడు పరిచయమవుతాడు. మంచి గాయకుడయిన అతడు పూజ పట్ల ఆకర్షితుడవుతాడు. కాని పూజ చలించదు. ఇంట్లో ఘర్షణ ఇంకా తీవ్రమవుతుంది. ఇందర్ ని పెళ్ళి చేసుకొమ్మని ఆ నటి ఒత్తిడి చేస్తూ ఉంటుంది. ఇదిలా ఉండగా పూజకు తన ఇంట్లో పనిచేసే పనిమనిషి వాస్తవ ప్రపంచాన్ని గురించి విశదీకరిస్తుంది. ఇన్ని కష్టాలు పడుతూ ఎంతకాలమిలా అని ప్రశ్నిస్తుంది. పూజకు మౌనమే సమాధానమౌతుంది. "మీ పెద్దోళ్ళ సంగతులు మాకు తెల్యదు కాని మాలాంటి ఇంట్లో మగోడు మరోదాని వైపు మరలితే మేం మా దారి మేం చూసుకుంటాం" అంటుంది. ఆ మాటలు పూజలో అప్పటిదాకా ఉన్న విశ్వాసాలపై చావుదెబ్బ తీస్తాయి. తాను ఈ కుహనా విలువల పట్ల ఎంత గుడ్డిగా ఉందో ఆమెకు అర్థమయిపోతుంది. ఆమె వెంటనే కార్యాచరణకు దిగుతుంది. ఇంట్లోంచి తన సామాన్లను తీసుకుని వెళ్ళిపోయి వర్కింగ్ ఉమెన్స్ హాస్టల్ లో చేరుతుంది. మరోవైపు ఇందర్ కి అతని ప్రేయసికి మధ్య అపోహలు పెరుగుతాయి. అప్పటిదాకా అతన్ని అపరిమితంగా విశ్వసించిన ఆమె హిస్టారికల్ గా మారిపోతుంది. ఇందర్ అక్కడి నుంచి బయటకు వస్తాడు. ఇల్లు చేరుతాడు. పూజ లేకపోవడం చూసి తనను క్షమించమని, కలిసి ఉండామని కోరతాడు. నిర్లిప్తంగా అతనికేసి చూసిన పూజ 'ఇందర్ నువ్వు చేసిన పనినే నేను చేసి మళ్ళీ నీవద్దకు వచ్చి ఉంటే నువ్వు అంగీకరించేవాడివా' అని ప్రశ్నిస్తుంది. అతను లేదంటాడు. అందుకే నా జీవితం నేను గడుపుతానని అంటూ ఆమె వెళ్ళిపోతుంది. ఇందర్ హతాశుడవుతాడు. ఒంటరిగా మిగిలిపోతాడు. స్త్రీల వ్యక్తిత్వాన్ని చాటుతూ గొప్ప స్టేట్ మెంట్ లా చిత్రం మిగిలిపోతుంది. ఎలాంటి కోర్టులూ, విడాకులూ వాదోపవాదాలూ లేకుండా హిందీ చిత్ర ప్రపంచంలో గొప్ప ముగింపును సూచించిన చిత్రంగా అర్థ చిరస్థాయిగా నిలుచుండి పోతుంది.

చిదంబరం

భాష: మలయాళం కెమెరా - షాజీకరుణ్; స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం - అరవింద్; నటీనటులు - స్మితా పాటిల్, గోపి, శ్రీనివాస్, మోహన్దాస్ **విడుదల:** 1985

సినిమాని దృశ్యకావ్యంగా మలచడంలో జి.అరవిందన్ది అందేవేసిన చేయి. సునిశిత పరిశీలన, సున్నితమైన హాస్యమూ, కళాత్మకత, అంతర్లయిగా సాగే సంగీతమూ ఆయన చిత్రాల్లో ప్రవాహంలా సాగి ప్రేక్షకుల్ని తమలో సంతోషం చేసుకుంటాయి. ఆయన తన సినిమాల్ని నాటకీయత నుంచి దూరంగా దృశ్యాలకి అత్యంత సన్నిహితంగా ఉంచారు. అందుకే అరవిందన్ చిత్రాల్లో కథకంటే కథనం, కథనానికంటే దృశ్య వ్యక్తీకరణ గొప్పగా ఉంటాయి.

అంతటి ప్రతిభావంతుడైన అరవిందన్ స్త్రీ, పురుషుల నడుమ ఉండే సెక్స్ సంబంధాలు, వ్యక్తులుగా వారివారి ప్రమేయాలు, సామాజిక కట్టుబాట్లు వీటన్నింటి నడూమ నలిగిపోయే మానవ సంబంధాలు, విచ్చిన్నమైపోయే విశ్వాసాల ప్రతిఫలంగా మనిషి లోపల జరిగే సంఘర్షణని ఇతివృత్తంగా తీసుకుని 1985లో 'చిదంబరం' సినిమా రూపొందించాడు.

ఈ చిత్రంలో భూమికి, తొలకరికి అవాజ్యమైన అనుబంధంలాగా ఇద్దరు మనుషుల మధ్య ఏర్పడే ప్రేమ గురించి సున్నితంగా స్పృశిస్తాడు. చాలా సాధారణంగా కనిపించే చిన్న కథను స్త్రీ పురుష సంబంధాలు, మనుషుల మధ్య విశ్వాసాలు, గిట్టికాన్వెన్షన్స్ దానిలోంచి బయటపడే క్రమంలో ప్రశాంతత కోసం ఆధ్యాత్మిక కోణాన్ని ఆశ్రయించడం ఇలా గొప్ప భావుకతతో నిండిన చిత్రంగా మలిచాడు దర్శకుడు అరవిందన్.

'చిదంబరం' చిత్రానికి 1985 లో ఉత్తమ సంగీతం లాంటి రాష్ట్ర, అవార్డులతో పాటు జాతీయ ఉత్తమ చిత్రంగా కూడా అవార్డు గెలుచుకుంది. సి.వి.రామన్ రాసిన చిన్న కథ ఆధారంగా రూపొందిన 'చిదంబరం' కేరళలోని అందమైన మున్నార్ ప్రాంతాన్ని నేపథ్యంగా తీసుకొచ్చి నిర్మించారు. కేరళ, తమిళనాడు రాష్ట్రాల సరిహద్దు ప్రాంతాల్లో ఉన్న ఒక ప్రభుత్వ ఫాలో శంకరన్ ఆఫీస్ సూపరింటెంట్ గానూ, అతని మిత్రుడు జాకబ్ ఫీల్డ్ సూపర్ వైజర్ గానూ పనిచేస్తూ ఉంటారు. జాకబ్ అట్టడుగువర్గాల నుంచి వచ్చి సాధారణ కార్మికుడుగా ఒళ్ళు వంచి పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఒంటరిగా ఉండే శంకరన్ సాధారణంగా ఉండే కార్మికులతో కలిసిపోతూ ఉంటాడు. శారీరకంగా బలిష్ఠుడు, కష్టజీవి అయిన మునియంది ఆ ఫాలోలో పశువుల కాపరిగా పనిచేస్తూ ఉంటాడు. ఒకరోజు తాను పెళ్ళిచేసుకోవడానికి వెళుతున్నానని సెలవు కావాలని అడుగుతాడు మునియంది. శంకరన్ సరేనంటాడు కాని జాకబ్ మాత్రం పెళ్ళికాగానే వచ్చేయాలని షరతు పెడతాడు. పెళ్ళికి పిలవడానికి వచ్చిన మునియంది చేత మందుకొట్టిస్తాడు శంకరన్. కొంత తాగాక అవుట్ అయిన మునియందిని శంకరే ఇంటిదగ్గర దింపివస్తాడు. అమెచ్యూర్ ఫోటో గ్రాఫర్ అయిన శంకరన్ తన కెమెరాతో మునియంది పెళ్ళికి వెళతాడు. బీడుపడ్డ ఆ ప్రాంతాన్ని, పశువుల్ని ఫోటోలు తీస్తాడు. పెళ్ళికూతురు శివకామి ఫోటోలు కూడా తీస్తాడు.

పెళ్ళి తర్వాత భార్య శివకామిని తీసుకుని పనికి వచ్చేస్తాడు మునియంది. పచ్చగా విశాలంగా పరుచుకుని ఉన్న ఆ ప్రాంతాన్ని చూసి శివకామి అబ్బురపడుతుంది. మోటారు సైకిల్ శబ్దాన్ని విని మొదట కంగారు పడుతుంది. తర్వాత ఆ పరిసరాలకి క్రమంగా

అలవాటు పడిన శివకామి భర్త పనికి వెళ్ళాక చెట్లవెంట విశాలమైన మైదానాల వెంట నడుస్తుంది. ఆమెకు శంకరన్ తో పరిచయం ఏర్పడుతుంది. ఉత్తరం పైన అడ్డస్ రాయడం నుంచి మొదలు అనేక అవసరాలకోసం ఆమె శంకరన్ వద్దకు వెళుతుంది.

ఒకరోజు కొంత మంది మిత్రులు వచ్చిన సందర్భంగా పార్టీ ఏర్పాటువుతుంది. శివకామినిపై శంకరన్ కు ఆసక్తి ఉందని జాకబ్ కామెంట్ చేయడంతో శంకరన్ కోపం తెచ్చుకుని అతన్ని కోడతాడు.

ఖాళీగా ఉంటున్న శివకామికి ఏదైనా ఉద్యోగం ఏర్పాటు చేయడానికి జాకబ్ ఆసక్తి కనబరుస్తాడు. అతను చూపించిన చొరవను మునియంది తప్పుగా అర్థం చేసుకుంటాడు. మునియందికి జాకబ్ నైట్ డ్యూటీలు వేస్తాడు. దాంతో మునియందికి అనుమానం బలపడుతుంది. ఒకరోజు మోటార్ సైకిల్ పై జాకబ్ వెళ్ళిన తర్వాత, మునియంది చీకట్లో నెమ్మదిగా తన ఇంటికి వెళతాడు. తలుపు శబ్దం చేస్తాడు. అలికిడికి వెనక తలుపునుంచి ఓ వ్యక్తి ఆదరాభాదరాగా బయటకు పరుగెడతాడు. అతడు జాకబ్ కాదు శంకరన్.

మర్నాడు ఉదయం పశువులశాలలో ఉరివేసుకుని మునియంది ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడు. అతడు శివకామినిని హత్యచేసినట్లు సూచనమూత్రంగా చెబుతాడు దర్శకుడు. మునియంది శవాన్ని చూసినతర్వాత శంకరన్ తో తప్పు చేసాననే భావన పెచ్చరిల్లుతుంది. గిల్లినెస్ తో ఊరినుంచి పారిపోతాడు. పిచ్చివాడిలాగా తిరుగుతాడు. తాగుబోతు అవుతాడు. ఎక్కడా ఆత్మకు శాంతి దొరక్క అల్లకల్లోలమై పోతాడు. అతన్ని చూసిన ఓ డాక్టరు ఏదైనా పుణ్యస్థలానికి వెళితే మనస్సుకు శాంతి దొరకవచ్చని సూచిస్తాడు. అలా బయలుదేరిన శంకరన్ చిదంబరం చేరతాడు.

అక్కడ చెప్పుల్ని కాపలా కాసే ఓ స్త్రీలో శంకరన్ శివకామినిని దర్శిస్తాడు. ముఖం మీద గాయం చేసిన మచ్చతో వృద్ధురాలై ముడతలు పడ్డ ముఖంతో కనిపించిన ఆమెను చూసి హతాశుడవుతాడు. నేలమీంచి కెమెరా క్రమంగా ఆ గోపురం ఆకాశంలో అదృశ్యమైపోవుతుంది.

చిదంబరం ఒక స్థాయిలో స్త్రీ పురుష సంబంధంగానూ, అక్రమ సంబంధంగానూ కనిపించినప్పటికీ మానవ అనుబంధాలను గురించిన లోతైన తాత్వికతను చర్చకు పెడుతుంది. తప్పు చేశాననే భావన నుంచి పారిపోవడానికి శంకరన్ పడ్డ అంతర్మధనాన్ని ఆ స్థితినుంచి పారిపోతూ పారిపోతూ ఆధ్యాత్మిక భావనలో చిదంబరం ఆలయంలో నెమ్మదిస్తాడు.

చిత్రంలో శివకామిగా స్వీతాపాటిల్, శంకరన్ పాత్రలో గోపి అదృతమైన నటనని ప్రదర్శించారు. చిదంబరం చిత్రాన్ని అరవిందన్ స్వంతంగా నిర్మించాడు. వాణిజ్యపరంగా గొప్ప విజయాన్ని సాధించడంతో పాటు విమర్శకులనుంచి విశేష ప్రశంసల్ని పొందింది. పురుషుల మధ్య ఉండే ఆకర్షణ ప్రేమల్ని గొప్పగా చిత్రించింది చిత్రం. అరవిందన్ చిత్రాల్లో అందరి మన్ననల్ని అందుకున్న చిత్రం చిదంబరం.

****NEW****

Click here to share your comments on this article